

TOS een onzichtbare handicap die het minst bekend is.

Bernadette Sanders, oktober 2018

Volgens internationale literatuur heeft 5- 10 procent van de kinderen TOS. TOS is hiermee een ontwikkelingsstoornis die vaker voorkomt dan autisme of ADHD.

De definitie is als volgt:

Een (spraak)taalontwikkelingsstoornis is een stoornis in de ontwikkeling van de spraak en/of taal. Dit kan primair en secundair zijn. Primair betekent dat de taalstoornis op zichzelf staat en niet te verklaren is vanuit sensorische, cognitieve, neurologische of emotionele problemen. Er mag geen sprake zijn van een beneden gemiddelde intelligentie, een gehoorstoornis, een afwijking aan (een deel van) de spraakorganen, duidelijk aanwijsbare neurologische afwijkingen, een contactstoornis en een heel ongunstig taalaanbodssituaties. In het buitenland wordt de term Specific Language Impairment (SLI) vaak gebruikt.

Bij een *taalontwikkelingsstoornis (TOS)* wordt taal in de hersenen minder goed verwerkt. TOS een onzichtbare handicap die het minst bekend is en die kinderen enorm kan belemmeren in hun ontwikkeling. Uit onderzoek blijkt dat 5-7% van de kinderen in de klas een TOS heeft. Deze kinderen hebben vaak moeite met het begrijpen en onthouden van geboden informatie, schriftelijk en mondeling. Ook kunnen zich ook vaak ernstige leesproblemen bij deze kinderen ontwikkelen. Bij een TOS is er overwegend sprake van problemen in de communicatieve redzaamheid.

Kinderen met TOS hebben erg veel moeite met het verwerven van de grammatica van de taal. Vaak ook is er sprake van problemen met de informatieverwerking. Er sprake van verstaan en zien in ruis.

Een ander kind met TOS heeft mogelijk moeite met taalbegrip en de opbouw van de woordenschat, maar ook het juist toepassen van voegwoorden en bijwoorden, maar ook het toepassen van leestekens. Bij TOS is er sprake van problemen met de pragmatiek, de taalgebruiksregels, maar ook hoe mensen onderling communiceren.

Een ernstige taalontwikkelingsstoornis kan kinderen enorm belemmeren in hun ontwikkeling op sociaal- emotioneel gebied en op school.

Het is van belang dat een TOS op erg jonge leeftijd ontdekt wordt. Het kan zijn dat de spraak-taalontwikkeling erg moeizaam op gang komt, dat ze weigeren te spreken, of hun talige wereld om hen heen niet goed begrijpen, wat wij vaak terugzien in het gedrag. Wanneer kinderen achterlopen in de spraaktaalontwikkeling is een goede begeleiding van groot belang.

TOS heeft gevolgen voor de sociale ontwikkeling, de communicatie en deelname aan onze talige maatschappij. Kinderen met TOS hebben vaak moeite met het verwoorden van hun emoties, wensen en bedoelingen. Weten niet hoe ze om hulp moeten vragen of om extra uitleg. Simpel telefoneren of naar de leerkracht verwoorden wat je hupvraag is, kan vaak een probleem zijn.

TOS heeft uiteindelijk grote gevolgen voor leren en het uiteindelijk zelfredzaam zijn in een talige maatschappij.

Kennisoverdracht gebeurt via geschreven en gesproken (complexe en vaak abstracte) taal. Wanneer de taalvaardigheid onvoldoende is dan leidt dit dus tot grote problemen. Het gedrag

Bij de leerling met TOS zien en horen wij niet de hulpvraag waar zij mee worstelen omdat zij deze niet (goed) kunnen verwoorden. Wel zien wij gedrag wat als 'ongewenst wordt bestempeld en als probleem wordt gezien. Over het algemeen is dit gedrag dat voortvloeit uit gevoelens van onmacht, frustratie en niet begrepen worden. We zien dan gedrag ontstaan als depressiviteit, faalangst, woedebuien, agressie, en teruggetrokken gedrag.

Welke signalen zijn bij jonge kinderen erg belangrijk:

- Het kind kent weinig woorden, de actieve woordenschat blijkt laag.
- Het kind heeft moeite om op een woord te komen, er lijkt sprake te zijn van woordvindingsproblemen.
- Vertelt veelal hetzelfde en gebruikt dan ook vaak dezelfde woorden.
- Het kind is slecht verstaanbaar, blijft brabbelen of u kunt niet verstaan wat hij of zij bedoelt zonder dat er motorische beperkingen zijn.
- Het kind maakt veel fouten bij het maken van zinnen.
- Het kind maakt erg korte zinnen.
- Het kind begrijpt niet altijd wat er verteld wordt.
- Als er een vraag wordt gesteld kan het kind dichtklappen of zeggen "weet ik niet".
- Het kind kan driftig worden als het niet begrepen wordt.

Bij oudere kinderen:

- Het kind heeft moeite met logisch vertellen.
- Spreekt nog altijd in korte onvolledige zinnen.
- Geeft andere antwoorden op je vragen dan verwacht
- Mondelinge opdrachten worden niet goed vastgehouden.
- Ondervinden problemen met het werkgeheugen en andere executieve functies.
- Er is gebrek aan innerlijke spraak, wat gevolgen kan hebben voor het gedrag.
- Abstracte taal en complexe opdrachten worden vaak niet begrepen.

- Problemen met de fonologische verwerking (auditieve analyse en synthese).
- Moeite met snel benoemen (rapid naming).
- Kan problemen hebben met grafeem-foneemkoppeling (aanvankelijk lezen).
- Moeite met hardop lezen en leestoetsen.
- Moeite met begrijpend lezen..
- Praten opvallend weinig en zijn stil.
- Praten met veel denkpauzes en hebben extra tijd nodig voor het formuleren van een antwoord.
- Er is sprake van stopwoorden en herhalingen.
- Kunnen een belevenis of verhaal buiten het hier-en-nu onvoldoende in taal aan de luisteraar overbrengen.

TOS en dyslexie

De laatste jaren is er steeds meer onderzoek naar de relatie dyslexie en TOS.

Dyslectische kinderen hebben vaak een achterstand in fonologische en grammaticale vaardigheden, ook bij kinderen met een verhoogd risico op dyslexie (vóór aanvang leesonderwijs!).

Er is dus een duidelijke overeenkomst tussen kinderen met dyslexie (risico) en kinderen met een aangeboren taalstoornis (SLI).

Zelfs bij dyslectische volwassenen vind je vaak subtiele moeilijkheden bij verwerking gesproken taal. (Wijnen, 2010)

Grootste risico op leesproblemen zien wij bij kinderen met een taalstoornis in combinatie met een fonologische stoornis

Uit onderzoek blijkt dat veel kinderen met TOS leesproblemen krijgen.

Wilt u meer weten of TOS en de gevolgen in de klas? Wilt u handvatten om in de klas deze kinderen optimaal te begeleiden? Bernadette Sanders geeft lezingen, masterclasses etc. over TOS.

Er zal tijdens deze bijeenkomsten ruim aandacht zijn voor de hulpvragen van het kind met TOS. Ook wordt er aandacht besteed aan hoe wij binnen passend onderwijs deze kinderen zo kunnen begeleiden, dat ook zij succeservaringen ondervinden en de basisschool en het VO met succes kunnen afronden.

Vraag meer informatie via de mail info@smartonderwijs.com of bel even 0646074116

Literatuur m.b.t. TOS

Het volle hoofd boek- Linde Kraijenhoff

Werkboeken Spraak-taal kids – Jet Isarin

Hulpwaaier TOS- Jet Isarin

Taalontwikkelingsstoornissen in het basisonderwijs en het speciaal basisonderwijs , praktische handelingsadviezen en tips - Bernadette Sanders

Taalontwikkelingsstoornissen bij het jonge kind, 0-8 jaar - Bernadette Sanders

Taalontwikkelingsstoornissen in het voortgezet onderwijs en mbo - Bernadette Sanders

Communicatiekaarten TOS - Bernadette Sanders

5 op een rij - Hanneke Buurman, Betsy Gerritsen, Anna Hinkema

Ik ben niet perfect, nou en - Riet Grauwels, Caroline Houmes

TOS en ik – Dienne Kamphuis, Laurien Hermsen

Taaltherapie voor kinderen met taalontwikkelingsstoornissen- Leen van den Dungen

Elk woord telt - Annemieke Deij

Handboek taalontwikkelingsstoornissen- Ellen Gerrits, Mieke Beers en Gerda Bruinsma

Taal in het kwadraat- Constance Vissers e.a.

Ondersteunend tekenen bij TOS - Pien van der Most

